

Вакуленко Т.І.

*здобувач кафедри історії стародавнього світу і середніх віків,
Ужгородський національний університет*

СТАНОВИЩЕ ТА ПОЗИЦІЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ЩОДО НОВИХ РЕФОРМАЦІЙНИХ ТЕЧІЙ В ЗЕМЛЯХ КОРОНИ ЧЕСЬКОЇ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТОЛІТТЯ

Землі Корони чеської (Чехія, Моравія, Сілезія, Верхні і Нижні Лужиці) були в переважній більшості на початку XVI століття некатолицькі (70-80% населення). Тутешня конфесійна ситуація була своєрідною мозаїкою, представники якої по різному вважали себе частиною європейської реформації: чи то гуситської, лютеранської або кальвіністської.

Виступ німецького монаха-августинця Мартіна Лютера 31 жовтня 1517 р. з «95 тезами» проти торгівлі індульгенціями послужив не лише початком німецької Реформації, але знайшов широкий відгук і на землях Корони чеської.

Реформація надзвичайно послабила позицію католицької церкви в чеських землях. При цьому треба підкреслити, що позиції католицької церкви в чеських землях були слабкими ще з часів гуситської революції XV ст. Католицька церква відстоювала свої позиції з перших проявів німецької реформації та боролася як за свою паству, так і за ситуацію, що склалась на той час в її інституціях. Навіть найсильніша католицька інституція в чеських землях Оломовцьке єпископство не могла зупинити зменшення церковного впливу у всіх сферах життя. Католицька церква була б приречена на поступовий занепад, якби її збереження не стало питанням державної ваги після обрання Фердинанда I Габсбурга на чеський трон [4, с. 246-300].

Між грандіозними планами рекатолізації династії Габсбургів, в розробці яких в 1524 р. приймав участь і Фердинанд I Габсбург, і справжньою ситуацією католицької церкви у всіх землях Корони чеської лежала справжня прірва. Під впливом реформації були підірвані позиції католицької церкви не лише в землях Корони чеської, але і в австрійських спадкоємних землях династії Габсбургів. І хоча Фердинанд I розумів необхідність відродження католицьких церковних інституцій, проте він не міг сприяти посиленню католицької церкви з фінансових причин [5, с. 114-154]. При обранні на чеський трон король Фердинанд I Габсбург зобов'язався перед чеськими станами, що не буде порушувати релігійні свободи та буде дотримуватись виборчих капітуляцій, тому проводити політику рекатолізації в землях Корони чеської Фердинанду I було не просто.

Для регенерації католицизму був лише один шлях, а саме, стратегія послідовної контрреформації та оздоровлення католицьких інституцій. Однак європейська політична ситуація і відносини між Габсбургами та Ватиканом заважали цьому рішенню. Тому й не дивно, що більш привабливим для короля Фердинанда I Габсбурга та його радника з релігійно-політичних питань доктора Фабера був задум «перевести» чеських утравкістів (одна з найбільших

реформаційних течій протестантського напрямку, що була легальною церковною організацією в землях Корони чеської з часів «Гуситської революції») до католицького табору. Реалізацію цього задуму хотіли використати і утравісти, програма яких звелась до двох пунктів: визнання компактат у правовому відношенні («де-юре») папою; поновлення празького архієпископства, яке повинно було висвячувати священників керуючись компактатами. Перемовини, які з цих питань вів король Фердинанд I в Римі в 1533 та 1536 рр., до позитивного результату не привели, бо як пише римський нунцій Верджеріо, Ватикан в цей період і не думав займатись ситуацією в церковній сфері чеських земель [7, с. 136-155]. В даній ситуації подібне рішення було дуже проблематичним і воно впливало з припущення, що переведення утравістів в католицький табір можна здійснити механічно і не дивлячись на справжні умови, перш за все, на активне проникнення реформаційних впливів в середовище утравістів. Здається, що король сам вважав це рішення лише прокламацією. Не дала результату і ініціатива д-ра Фабера та рішуча кампанія контрреформації, яку намагався розвинути д-р Фабер, тому що її не підтримала католицька меншина [3]. Однак вона викликала гострий опір в некатолицькій більшості земель Чеської Корони.

Незважаючи на спробу короля перешкодити подальшому падінню католицьких інституцій та зменшенню кількості вірників католицької церкви та не дивлячись на зусилля деяких католицьких ієрархів (наприклад Зденека Льва з Рожміталу), католиків в чеських землях в 1526-1547 рр. ставало все менше, в результаті чого падав і авторитет католицької церкви. Празька верхня консисторія за весь цей період зуміла здійснити лише грубий напад на протестантських священників, а інші католицькі церковні інституції взагалі не проявляли ніякої ініціативи. Не дивно, що папський нунцій Верджеріо взагалі не брав їх до уваги [7, с. 136-155].

Традиція, яка була опорою староутравізму, посилювала католицькі позиції, які ще залишились, адже католицтву залишились вірними окремі дворянські аристократичні роди (Рожмберки, дворяни з Градеця та ін.) Однак позиція католицької церкви була важливішою ніж роль староутравізму, який проявляв повну інертність. Не дивно, що і король Фердинанд не ховав своїх намірів реанімувати католицькі інституції і не вагався вмішуватись у їхні майнові справи. В Чехії церковне майно було відносно невелике, від монастирів час від часу король змушений був позичати гроші на військові потреби. Однак в Моравії спробу короля здійснити широкомасштабне відчуження маєтку церкви, секуляризацію в 1531 р., перешкодили стани [4, с. 246-300]. Отже, з цього випливає, що католицька церква в чеських землях в період 1526-1547 рр. не могла бути базою для рекатолизації чи широкомасштабної контрреформації і це добре розумів король. Майбутнє католицької церкви в чеських коронних землях було майже безнадійним, тому влада могла піднести її роль і вагу лише радикальним шляхом за допомогою державних інституцій [6, с. 19].

Список використаних джерел:

1. Лаптева Л. П. История Чехии периода феодализма (V – середина XVII в.) Учебное пособие. – М.: МГУ, 1993. – С. 107.
2. Томек В. В. История чешского королевства. – С.-Петербург: Изд. С. В. Звонарева, 1868. – С. 595.
3. Helbling L. Dr. Johann Farbi, Generalvikar von Konstanz und Bischof von Wien 1478-1541. Beiträge zu seiner Lebensgeschichte / Leo Helbling: im Reformationsgeschichtliche Studien und Texte (RGST), begründet von Jos. Greving, [...] herausgegeben von Wilhelm Neuß, Heft 67/78.
4. Kameníček F. Zemské sněmy a sjezdy moravské: jejich složení, obor působnosti a význam: od nastoupení na trůn krále Ferdinanda I. až po vydání obnoveného zřízení zemského (1526-1628). Díl III. 1905. – S. 246-300.
5. Loserth J. Die Reformation und Gegenreformation in den innerösterreichischen Ländern im XVI. Jahrhundert / Johann Loserth – Stuttgart, 1898, s. 114-154.
6. Tieftrunk K. Odpor stavů českých proti Ferdinandovi I. 1547 / Karel Tieftrunk. – Praha, 1872. – S. 19.
7. Winter Z. Život církevní v Čechách, kulturně-historický obraz z XV. a XVI. století. Sv. I. Praha, 1895. – S. 136-155.

Клімова М.В.*студентка;**Науковий керівник: Шпак Д.О.**кандидат історичних наук, доцент,**Миколаївська філія**Київського національного університету культури і мистецтв***РЕЛІГІЙНІ СВЯТА І ТРАДИЦІЇ СЕЛА МУРАХІВКА
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Мабуть, немає такої території, країни, міста чи села, яке б не мало свою релігійну історію, свої традиції святкування релігійних свят. Невід'ємною частиною української культури є духовна культура, яка дає змогу народу відроджувати духовність нації.

В селі Пересадівка релігійні свята мали велике значення для її жителів, які дотримувалися усіх релігійних канонів святкування.

На свято святого апостола Андрія Первозваного проводилися святкові вечорниці, як тільки смеркало, хлопці та дівчата збиралися: танцювали та співали, пекли калети з пшеничного тіста. Тісто по черзі місили усі дівчата, додавали мед, оздоблювали вишнями, горіхами і маком. Пекли у печі, засушували так, щоб не можна було вкусити калету. Підвищували високо, щоб хлопець зміг угризнати її, лише високо підстрибнувши. Хлопці по черзі брали у руки палицю «сідали» верхи і заїжджали до кімнати. «Вершник» повинен був обійти вартового, підстрибнути і вкусити коржа. Якщо це вдалося, то він